

ISUSOV ODNOS PREMA ŽENAMA

Božana s. Tea Barnjak

■ ■ ■ ■ ■
U ovom radu odlučila sam pobliže istražiti Isusov odnos prema ženama. Od svih evanđelista Luka je ponajbolje opisao Isusove susrete sa ženama jer spominje prisutnost žena u Isusovu životu od njegova rođenja, tijekom javnoga djelovanja, na križnom putu, kod smrti i na kraju kod praznoga groba.

Uvod

Osoba Isusa Krista izazivala je i izaziva različite kontroverze. U svrhu boljega upoznavanja Krista potrebno je otkriti njegov identitet, osobu i značenje. U tome nam najbolje pomažu evanđelja u kojima su sadržana i sačuvana sjećanja na Isusov zemaljski život i djelovanje. Iako evanđelja nisu strogo povijesni izvori nego prije svega svjedočanstva vjere pisana iz pouskrsne perspektive, ona nam pružaju najbolji uvid u Isusovo konkretno ponašanje. Isus Krist je svakom kršćaninu model za iščitavanje i razumijevanje svijeta i čovjeka.

U ovom radu odlučila sam pobliže istražiti Isusov odnos prema ženama. Od svih evanđelista Luka je ponajbolje opisao Isusove susrete sa ženama jer spominje prisutnost žena u Isusovu životu od njegova rođenja, tijekom javnoga djelovanja, na križnom putu, kod smrti i na kraju kod praznoga groba. Tema ovoga kratkog rada je *Isusov odnos prema ženama*. Rad je podijeljen u dva dijela. Prvi dio rada donosi kratak prikaz položaja žena u židovstvu te kratke naznake novosti Isusova odnosa prema ženama. U drugom dijelu opisani su najvažniji Isusovi susreti sa ženama u Lukinu Evanđelju s posebnim osvrtom na žene u njegovu djetinjstvu i na žene koje su ga pratile ili koje je susretao na putu.

Lukino Evanđelje spominje u Isusovoj neposrednoj blizini žene različitih profila: Mariju, njegovu majku, proročicu Anu, Salomu, ženu Zebedejevu i majku apostola Ivana i Jakova, žene na križnom putu, Martu i Mariju i mnoge

druge. Svaka je na sebi svojstven način ušla u novozavjetni spis: jedna je bila proročica, druga grešnica, preljubnica, dvije sestre Marta i Marija koje su slika akcije i kontemplacije, samilosna žena poganka, uporna žena, skupina sućutnih žena. Sve su one protagonistice ljudskosti u konkretnim situacijama. Svakoj od njih Isus pristupa individualno i osobno, ne obraćajući pažnju na njihov društveni položaj i odnos okoline prema njima. Poznato je da su žene imale podređeni status u židovstvu jer su bile podređene ponajprije ocu, a zatim nakon udaje mužu. Njihova su prava u mnogočemu bila ograničena. Isus Krist pristupa ženama kao onima koje imaju jednako dostojanstvo i prava kao i muškarci, suosjeća s njihovim patnjama i nevoljama, ozdravlja ih, vraća im narušeno dostojanstvo, ne postupa po ustaljenim društvenim klišejima.

1. Položaj žene u židovstvu

U biblijskom je vremenu položaj žene, kao i cijele obitelji, u potpunosti bio podložan muškarcu. Otac je u židovstvu bio glava i gospodar obitelji. Nekada je imao pravo nad životom i smrću djece: mogao ih je prodati u roblje, mogao je tijelo svoje kćeri dati drugome na upotrebu.¹ Otac je birao zaručnicu svome sinu i o zaručnicu je ocu ovisilo hoće li zaručnica napustiti očinski dom. O ženidbi nikada nije mogla odlučiti djevojka sama dok je mladić mogao na svoju ruku izabrati ženu, iako je obitelj to promatrala s negodovanjem.² Nakon što bi neka djevojka stupila u brak, postala bi vlasništvo svoga muža, odnosno muž

je postao njezin apsolutni gospodar. U hebrejskom jeziku *oženiti se* znači *postati gospodar* i zato je muž ženin gospodar (Izl 21,4). Biti obdaren potomstvom i produžiti lozu pojedine obitelji bila je vrhunska vrijednost. Neplodnost je označavala nesreću i Božju kaznu. Zato je glavna zadaća žene bila rađati djecu i odgajati ih, a majčinstvo je pribavljalo ženi veliku čast. U Izraelu, koji je od početka predstavljao religioznu i nacionalnu zajednicu, samo se odrastao muškarac smatrao punopravnim članom. Čak je i valjanost ženina zavjeta ovisila o mužu: „Bez muževlje privole ona nije smjela poduzimati nikakav važniji posao, niti položiti svečani zavjet“ (Br 30,7–9; 30,11–16).³

U mnogočemu su žene bile odvojene od muškaraca, u hramu i sinagogama. „U doba proroka patrijarhalni je brak dobio još i svoju teološku podlogu. Postao je model saveza između Jahve i Izraela. Kako se Izrael često iznevjeravao Jahvi, tako je i uz pojam žene došlo do negativnih konotacija kao što je nevjera, izdajstvo i bludništvo, a uz muža su se vezali božanski atributi.“⁴ Tada je rastava bila dopuštena samo mužu koji je mogao imati i drugu ženu ili prilježnicu, a žena se mogla rastati jedino ako je dokazala da je zapostavljena.

Usporedimo li položaj žene u Izraelu s položajem žene u drugim narodima, uočavamo da je žena u Izraelu bila u nečemu i privilegirana. „U židovstvu se naučava različitost muškarca i žene, duševna i tjelesna, ali svatko od njih ima dužnosti i zadaće koje mu odgovaraju.

³ Isto, 90.

⁴ Ljiljana MATKOVIĆ-VLAŠIĆ, Žena u Starom i Novom zavjetu, u: *Bogoslovska smotra*, 70 (1990.) br. 3–4, 156.

¹ Usp. Adalbert REBIĆ, *Biblijske starine*, Zagreb, 21992., 82.

² Usp. Adalbert REBIĆ, *Biblijske starine*, 84.

Žena je oslobođena od mnogih micva⁵ jer je rođena s duhovnom prednošću, a cilj micva je podignuti duhovnu razinu čovjeka. Odgovornost žene je više vezana uz unutrašnje poslove, a zadaća muža je u vanjskim i društvenim poslovima. Žena u židovstvu nema društvene obveze, jer tako brani i čuva jedinstvenost i nježnost. Ona ne svjedoči pred sudom jer se ne pristoji ispitivati ženu.⁶

Djevojčice i djevojke nisu dobivale nikakvu školsku ni vjersku poduku, a žene nisu smjele ni podučavati. U to doba muškarci se nisu obraćali ženama koje nisu poznavali, a takav način postupanja prema ženama tumačio se kao znak pobožnosti.⁷ „Pobožni Židov bi ujutro zahvaljivao Bogu što nije nevjernik, što nije rob i što nije žena.“⁸

1.1. Novost Isusova odnosa prema ženama

„U ime izvorne volje Božje (Post 2,24) Isus dokida postojeću neravnopravnost odnosno privilegij muškarca da otpusti ženu, uz obrazloženje da je mogućnost rastave braka zapravo bio Mojsijev ustupak okorjelosti ljudskog srca (Mk 10,2–9). (...) Isus, međutim, govori o nerastavljivosti braka ne u kategorijama kazne, nego kao o izvornoj volji Božjoj, koja povezuje muško i žensko, a to što Bog sastavi čovjek neka ne rastavlja (Mk 10,9). Ključni kriterij za ovaj radikalni pomak u sferi bračnoga života jest izvor-

na božanska nakana zbog koje je stvoren čovjek. Nerastavljivost bračne veze je u istinskom interesu samoga čovjeka upravo zato što je to nakana sadržana u Božjem planu stvaranja.“⁹

2. Isusovi susreti sa ženama po Lukinu Evanđelju

Isusovo ponašanje prema ženama najbolje možemo uočiti iščitavanjem Lukina Evanđelja, iako se specifičnost i novost njegova odnosa prema ženama može nazrijeti već kod Marka i Mateja. Značajno je da Isusa tijekom njegova javnoga djelovanja prati grupa suradnika. Tu se ponajprije misli na dvanaesticu, druge učenike i žene koje je ozdravio od zloduha i raznih bolesti.¹⁰ „Zanimljivo je da druga evanđelja spominju žene Galilejke, isključivo u ozračju raspeća i uskrsnuća, tako da nam jedini Luka govori o njihovoj prošlosti, tj. o tome da su posluživale (diakonein) Isusa i Dvanaesticu od svojih dobara – a to je slika o ženama – odanim učenicama.“¹¹

Rudolf Schnackenburg također naglašava zastupljenost žena u Lukinu Evanđelju. One su, uz dvanaesticu, pratile Isusa dok je putovao i naviještao radosnu vijest. Luka spominje neke žene, zatim poimence tri žene i mnoge druge. Žene su pratile Isusa od Galileje do križa. Bile su svjedokinje njegova djelovanja i njegova uskrsnuća. Ovaj autor smatra da je žene morala jako iznenaditi anđelova poruka o njegovu uskrsnuću budući da su s njim došle iz Galileje i pratile ga sve

⁵ Micva – pravna norma u sustavu židovskoga prava. U Tori je navedeno 613 micva, 248 zapovijedi i 365 zabrana.

⁶ Usp. Kotel DA-DON, *Židovstvo. Život, teologija i filozofija*, Zagreb, 2004., 291.

⁷ Usp. David INSTONE-BREWER, Isus i žene, u: *Enciklopedijski biblijski priručnik*, Zagreb, 2011., 589.

⁸ Ljiljana MATKOVIĆ-VLAŠIĆ, Žena u Starom i Novom zavjetu, u: *Bogoslovska smotra*, 70 (1990.) br. 3–4, 158.

⁹ Anto POPOVIĆ, *Biblijske teme*, Zagreb, 2004., 287–288.

¹⁰ Usp. Paul Gerhard MÜLLER, *Lukino evanđelje*, Zagreb, 1996., 84.

¹¹ Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, Zagreb, 2008., 273.

do groba. Žene su pratile Isusa tijekom javnoga djelovanja, doživjele su njegovu smrt i pokop te su čule poruku o njegovu uskrsnuću. Svime ovim što su doživjele i čega su bile dionice žene se svrstavaju na stranu Isusovih učenika. Jedanaestorici i drugim učenicima trebale su posredovati poruku o Isusovu uskrsnuću te su na taj način imale ulogu u povezivanju učenika. Po Lukinu Evanđelju žene imaju povijesno i kerigmatsko značenje za čitavu Crkvu jer su usko povezane s poviješću Isusa i mlade Crkve.¹²

Schanckenburg nabraja perikope u kojima su opisani Isusovi susreti sa ženama. To su perikope: o udovici iz Sarfate sidonske (4,25s), o udovici iz Naina (7,11–17), o ženi grešnici (7,36–50), o ženama u Isusovoj pratnji (8,1–3), o Marti i Mariji (10,38–42), o blaženstvu jedne žene iz naroda (11,27s), o ozdravljenju zgrčene žene u subotu (13,10–17), u prisposobi o izgubljenj drahmi (15,8–10), u prisposobi o zlom sucu i udovici (18,1–5), o uplakanim ženama na križnom putu (23,27–31). Ovome treba pridodati i perikope koje potječu iz pred-Lukine tradicije: o ozdravljenju Petrove punice (usp. Lk 4,38; Mk 1,30s; Mt 8,14s), o ozdravljenju žene koja je болоvala od krvarenja i o uskrišenju Jairove kćeri (usp. Lk 8,40–56; Mk 5,21–43; Mt 9,18–26), o kraljici Juga (usp. Lk 11,31; Mt 12,42).¹³

¹² Usp. Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, Zagreb, 1997., 197–198.; O istoj ulozi žena u kontekstu Markova Evanđelja (Mk 15,20b–47) vidi: Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 145.: „Žene koje su služile Isusu u Galileji i slijedile ga u Jeruzalem dolaze u prvi plan kao one koje promatraju Isusovo umiranje izdaleka. Budući da su promatrale mjesto gdje je pokopan, služile su kao važna veza između smrti i otkrića praznog groba koji obznanjuje uskrsnuće.“

¹³ Usp. Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa*

2.1. Žene u Isusovu djetinjstvu

Ovdje se ponajprije misli na Isusovu majku Mariju i Elizabetu, Marijinu rođakinju, kao i na proročicu Anu. Elizabeta je gotovo proročki opisana na temelju riječi koje upućuje Mariji prigodom njihova susreta: *Blagoslovljena ti među ženama. I blagoslovljen plod utrobe tvoje!* (Lk 1,42). „Premda neki Marijin pohod (1,39–45) drže odvojenom zgodom koja povezuje likove obaju navještenja, ovu zgodu možemo gledati i kao epilog navještenja Mariji: jer ona svojim hitanjem ispunja prvu učeničku dužnost dijeljenja evanđelja s drugima. Ivan Krstitelj već u utrobi svoje majke počinje sa svojom misijom upozoravanja ljudi na dolazak Mesije (vidi 3,15–16), a Elizabetina reakcija blagoslova Mariji kao Majci koja će roditi Mesiju i kao onoj koja je povjerovala Gospodnjoj riječi, anticipacija je Isusova usklika o onima koji mogu biti još blaženiji u 11,27–28.“¹⁴ Proročica Ana je, kao i Elizabeta, obdarena proročkim duhom te ona, uz starca Šimuna, najavljuje spasenje Jeruzalema (usp. Lk 2,36–28) i pripravlja na dolazak Spasitelja.¹⁵

Među ženskim likovima koje Luka spominje u kontekstu Isusova djetinjstva na poseban se način ističe Isusova majka Marija. Marijina je posebnost opravdana jer su njezina uloga i povijest jedinstveni. „Ona je puna milosti i začela je po Duhu Svetom, ona govori svoj Fiat (1,26–38), a Elizabeta je pozdravlja kao majku Mesijinu (1,42s). Ona kliče svoj Magnifikat kojim slavi puteve Božje (1,46–55), a nakon Isusova rođenja čuva

Krista u četiri evanđelja, 200.

¹⁴ Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 228.

¹⁵ Usp. Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, 198–199.

u svom srcu sve što se dogodilo (2,19), kao i ono što će doživjeti prilikom posjeta Hramu dvanaestogodišnjeg Isusa (2,51). Takvo isticanje Marije uvjetovano je povijesno-kristološki i ono je izdvaja iznad svih drugih ženskih likova u evanđelju. (...) U izvješću evanđelja Marija je uočljivo u pozadini. Isusova Majka nigdje nije poimence spomenuta; samo jednom navedena je zajedno s njegovom braćom kad su pokušali vidjeti Isusa i razgovarati s njime za vrijeme njegova djelovanja među narodom (8,19–21). Ta iz sinoptičke predaje preuzeta perikopa relativira rodbinsko krvno srodstvo u korist duhovne obitelji koja se stvara iz slušanja riječi Božje.¹⁶ Prema ovome Mariju možemo promatrati prvenstveno kao učenicu, kao vjernicu jer je od početka otvorena Božjoj riječi. Evanđelist Luka Isusovu majku Mariju opisuje kao samostojnu ženu koja misli, govori, čini i poduzima. Opisi Marije kod Luke su kristološki motivirani. Marija je vjernica, učenica i službenica Gospodnja koja je postala blaženom jer je slušala, čula i primila Božju riječ.

2.2. Žene na Isusovu putu

Već smo ranije napomenuli kako je Isus tijekom zemaljskoga djelovanja susretao različite žene, a mnoge od njih pratile su njega i apostole i pomagale im. U Isusovu odnosu prema ženama odmah se uočava da on nema predrasuda prema njima. On svaku osobu vidi i pristupa joj na temelju njezina iskonskoga dostojanstva koje počiva u čovjekovoj stvorenosti na sliku Božju. Zanimljivo je da Luka opisuje nekoliko događaja u kojima su očitovani Isusova suosjećajnost, briga

i neposrednost spram ljudi u različitim potrebama ili s različitim teškoćama, a druga dva sinoptika ih i ne spominju. Udovica iz Sarfate (usp. 4,25s) primjer je kako je Bog i izvan Izraela ljudima činio dobročinstva. Prisposoba o udovici iz Naina (usp. 7,11–17), čijega je sina, koji joj je bio jedina potpora, Isus uskrsnuo od mrtvih, pokazuje Isusovu suosjećajnost i brigu za zapostavljene. U ovoj je prisposobi Isus prikazan kao Gospodar života i smrti.¹⁷

Jedan od takvih događaja je i večera u kući farizeja Šimuna (usp. 7,36–50). Šimun je opisan kao kućedomaćin koji Isusu ne iskazuje posebnu pozornost. Ovakav objed koji je Luka opisao bio je otvorena karaktera te su ljudi mogli doći i gledati. No cijeli događaj postaje zanimljiv kada u kuću ulazi nepozvani gost, i to žena grešnica koja je zbog svojih grijeha bila prezrena i isključena iz zajednice. Bludnica, ne mareći što će tko reći ili što tko misli, dolazi do Isusovih nogu, kvasi ih svojim suzama, otire ih svojom kosom, cjeliva ih i maže pomašću (usp. 7,38). Ona ne postiže oprostjenje svojom ljubavlju, nego je ljubav plod oprostjenja.¹⁸ U ovoj perikopi Isusova samilost prerasta u milosrđe prema ženi prezrenoj u društvu. On joj oprašta grijehe jer vidi da se u takvoj ženi mogu roditi ljubav i zahvalnost prema njemu. Pristupa joj kao osobi, prihvaća je takvu, a zatim i oslobađa od grijeha koji su korijeni njezine bijede i ljubavi. Isus gleda čovjeka u njegovoj situaciji pred Bogom, a to je očitovao upravo u susretu s ovom grešnicom.¹⁹

¹⁷ Usp. *Enciklopedijski biblijski priručnik*, Zagreb, 22011., 607.

¹⁸ Usp. *Enciklopedijski biblijski priručnik*, 607.

¹⁹ Usp. Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, 201.; O ovoj per-

¹⁶ Isto, 199.

Nakon ovoga susreta Isusa i žene grešnice Luka spominje žene koje su bile u Isusovoj službi. Za ove žene karakteristično je da su pratile Isusa, zajedno s dvanaesticom, dok je propovijedao i navješćivao kraljevstvo Božje. Također autor napominje da su neke od njih bile izliječene od zlih duhova i bolesti, a potom su Isusu i dvanaestorici posluživale od svojih dobara (usp. 8,1–3). Bile su to: Marija zvana Magdalena²⁰, iz koje bijaše izagnao sedam đavola; zatim Ivana, žena Herodova upravitelja Huze; Suzana i mnoge druge. „Poimence spominjanje žena znak je da je Luka posebno suosjećao s patnjama žena. Iz boli i nevolja izrasta dublja ljubav prema onom tko ih oslobađa i liječi.“²¹

Otvorenost žena za Isusovu riječ osobito je uočljiva u pripovijesti o Marti i Mariji (usp. 10,38–42) koju donosi jedino Luka. U središtu ove zgode dvije su sestre okupirane različitim prioritetima: Marta je zauzeta kućnim poslovima, a Marija je

ikopi zanimljiv je i ovaj komentar: „Odnosi li se Lukin izvještaj na zgodu kao i izvještaj o ženi koja je pomazala Isusovu glavu u kući Šimuna Gubavca (Mk 14,3–9 i Mt 26,6–13) te izvještaj o Marijinom (Lazarova i Martina sestra) mazanju Isusovih nogu (Iv 12,1–8)? Postoji također rasprava je li Lukinjoj raskajanoj grešnici oprosteno zato što mnogo ljubi ili mnogo ljubi zato što joj je prethodno bilo oprosteno. Bilo koje ili oba rješenja dobro se slažu s Lukinim naglaskom na Božjem oprostjenju u Kristu i s odgovorom punim ljubavi.“ Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 236–237.

²⁰ Sva četiri evanđelista govore o njoj. Sedam duhova, od kojih je oslobođena, ne označavaju nužno demonsko opsjednuće, nego je vjerojatno riječ o raznim bolestima. Ovo ne znači da je bila nemoralna života niti da je bila loša žena. Možda je cijeloga života pošteno živjela. Pratila je Isusa i apostole i materijalno im pomagala. Bila je nazočna za vrijeme Isusove smrti na križu, a postala je prva glasnica Isusova uskrsnuća i svjedokinja njegova ukazanja nakon uskrsnuća.

²¹ Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, 202.

sjela do nogu Isusovih i slušala ga. „Time je Marija izabrala dobar dio, bolji u odnosu na svoju zaposlenu sestru (r. 42). Kako god se ova povijest tumačenja jako bavila s ta dva tipa žene i u tome gledala isticanje veće vrijednosti kontemplativnog života nasuprot aktivnom, čini se da to tumačenje premašuje stvarni izričaj. Tu ne stoje jedno nasuprot drugom aktivni čin, zemaljsko djelovanje i sabrano meditiranje, već zauzetost svakidašnjim stvarima i slušanje evanđelja.“²² Opis Isusova susreta s Martom i Marijom želi nam poručiti da je slušanje Isusovih riječi jedina važna stvar. Ono što je Marija prepoznala kao jedino bitno, a to bismo trebali i mi svakodnevno činiti, jest slušanje Isusa.²³ „Ljubav prema bližnjemu (karitas) i diakonia moraju se uvijek nanovo motivirati iz slušanja Isusove riječi i njome se hraniti, kako bi bili zaštićeni od praznog aktivizma i jednostavnog humanog razmišljanja. Marija koja je slušala izabrala je u tom smislu bolji dio koji joj se neće oduzeti: Božja Riječ u Isusu ostaje za sva vremena, do konca povijesti.“²⁴ Aktivnim slušanjem Isusovih riječi Marija postaje protulik pravoga učenika.

Nakon susreta s Martom i Marijom Luka nam opisuje neobičan prizor: susret sa ženom iz naroda koja izriče blaženstvo: *Blažena utroba koja te nosila i prsi koje si sisao!* (11,27). Pri ovom susretu Isus ističe nešto važnije od ženinih riječi: *Još blaženiji oni koji slušaju riječ Božju i čuvaju je!* (11,28).

Isusovo ozdravljenje zgrčene žene (usp. 13,10–17) još je jedan u nizu sukoba s farizejima oko pitanja smije li

²² Isto, 202–203.

²³ Usp. Raymond E. BROWN, 241.

²⁴ Paul Gerhard MÜLLER, *Lukino evanđelje*, 110.

se ozdravljati u subotu ili ne. Sam nadstojnik sinagoge ljut je zbog ovakva Isusova postupka te ga upozorava na subotnju zapovijed. Ovim činom ozdravljenja žene Isus očituje Božju spasenjsku volju te neizravno potvrđuje da je čovjek iznad zakona i propisa.

Prispodoba o zlom sucu i udovici (usp. 18,1–5) stavlja pred nas tužnu stvarnost udovice koja dodijava sucu da joj pomogne ostvariti njezina prava. Ova žena ostavlja drukčiji dojam od svih do sada spomenutih žena, nasrtljiva je, nasilna i uporna. Iza njezina dodijavanja sucu skriva se stvarnost žena u nevolji, prepuštenih samih sebi, siromašnih, onih koje nemaju oslonca ni sigurnosti. Ova žena preko Isusa nalazi milosrđe kod Boga te pruža primjer kako se žene u svojoj nevolji trebaju obraćati Bogu.²⁵ „Ako je ustrajna molba uvjerala potpuno nemoralnog suca, koliko će više vjerničku ustrajnu molitvu punu povjerenja čuti Bog koji opravdava svoje izabranike.“²⁶

Već smo zaključili da su žene prisutne u Isusovu životu od njegova rođenja, odnosno začeca, pa sve do smrti i onkrak smrti u uskrsnim ukazanjima. Za vrijeme Isusova križnoga puta žene tuguju za njim i time među mnoštvom prosveduju protiv njegova smaknuća. Žene suosjećaju s Isusom jer znaju da je nevin i da je nepravедno osuđen, ali i Isus istovremeno suosjeća s njima jer im govori da ne trebaju plakati nad njegovom smrću nego nad propašću Jeruzalema.²⁷

Zanimljivo je da su se u najtežim Isusovim zemaljskim trenucima razbježali

svi njegovi učenici, osim Ivana, a žene su ostale uz njega i pratile ga na njegovu križnom putu (usp. 23,27–31). One su pratile sva zbivanja na Golgoti, bile su prisutne kod njegove smrti, promatrale su njegov ukop te su se nakon svih ovih događaja vratile u grad da bi pripravile pomasti za pomazanje njegova tijela. Budući da je subota bila dan počinka tijekom kojega se nikakvi poslovi nisu obavljali, one su u nedjelju pohitale na grob i našle ga prazna. Prve su čule anđelove riječi: *Nije ovdje nego uskrsnu!* (24,6). Vratile su se s groba i sve javile apostolima koji im nisu vjerovali.²⁸ „Razlog leži vjerojatno u tome što s pravnoga gledišta svjedočanstvo žena nije imalo dokaznu snagu, pa se zbog toga u Luke naglasak premješta na same apostole.“²⁹ Apostoli su tek nakon žena posjetili Isusov grob, a vijest koju su im žene donijele smatrali su izmišljotinom. „A to što im apostoli nisu vjerovali i što su to držali njihovom izmišljotinom (24,11), pokazuje samo ustupak tadašnjem androcentričnom mišljenju koje nije prihvaćalo svjedočanstvo od žena.“³⁰

²⁵ Usp. Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, 203–204.

²⁶ Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 246.

²⁷ Usp. Paul Gerhard MÜLLER, *Lukino evanđelje*, 172.

²⁸ Usp. Azra LJUMANOVIĆ, *Žene u Isusovu poslanju*, u: *Obnovljeni život*, 45 (1990) br. 6, 532.

²⁹ Božo LUJIĆ, *Božja vladavina kao svijet novoga čovjeka. Biblijska teologija Novoga zavjeta*, Zagreb, 2010., 370.

³⁰ Rudolf SCHNACKENBURG, *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja*, 206.

Zaključak

Isusovo djelovanje nije bilo ograničeno društvenim pretpostavkama, tj. usmjerenost samo na muškarce, nego on često ulazi u razgovor sa ženama u sinagogi ili u kućama. Njegovo javno djelovanje obilježeno je radikalnom novošću s obzirom na odnos prema ženi u židovskom društvu toga vremena.

Na njegovu putu pratile su ga i mnoge žene te njemu i apostolima pomagale svojim imutkom. Mnoge su postale Isusove učenice, dolazile mu da ih ozdravi ili su ga ugostile u svojim domovima. „...Isus pokazuje za židovsku sredinu neobičnu otvorenost suradnji sa ženama, koja je čak prešla granice uobičajenog ponašanja. Židovskom rabinu nije inače bila dopuštena takva suradnja sa ženama u njegovoj pratnji, zbog čega je Isusovo slobodno obraćanje ženama izazvalo stalnu kritiku protivnika farizeja.“³¹

Iz dosada rečenoga vidimo da je Isus na raznim mjestima susretao žene u njihovim egzistencijalnim potrebama i teškoćama. Također uočavamo otvorenost žena koja se očituje u njihovoj vjeri i povjerenju spram Isusa. One osjećaju i uočavaju da je on drukčiji od ostalih, prilazi im u iskrenosti i oslobađa ih od raznih nevolja. On često prelazi granice tadašnjega načina odnošenja prema ženama pristupajući im neposredno i bez predrasuda kojima su ih opteretili njihova okolina i onodobni društveni propisi.

VAPAJ... MOJ...

Moj vapaj samo je moj!
 Usklik boli što se rađa mora biti izrečen.
 Glas me izdaje i ne mogu vikati iako bi samo to dušu olakšalo. Umjesto toga moj tihi vapaj usmjeren je prema mojemu križu
 - na kojem On je umro –
 na kojem želim umrijeti.
 I moj je vapaj uvijek isti! Iste su molitve u nj satkane,
 iste boli u njemu izrečene,
 iste nade u nj položene.
 I dok vapijem tiho molim...
 uvijek isto, ali puno razlika...
 Isti je vapaj koji se proteže prostorijom... on je moj...
 I ne treba duši nikoga, dovoljan je samo vapaj, jer onda manje boli.
 I dobro da je tako; smiri se dušo...tiho jecaj ali ne viči,
 jer ne trebaju ti lažna ramena lažnih Samaritanaca,
 tiho plači ali ne nariči, jer ne trebaju ti lažne marame lažnih Veronika,
 tiho nosi križ ali ne padaj jer ne trebaju ti lažne snage lažnih Cirenaca...
 A dok vapijem, moj je tihi vapaj usmjeren prema mojemu križu –
 na kojem je On umro –
 na kojem umirem!

Kristijan Tušek

³¹ Paul Gerhard MÜLLER, *Lukino evanđelje*, Zagreb, 84.